

4. Kompensacija

Kokia procedūra taikoma reikalavimui, kad nusikaltimo vykdytojas atlygintų žalą (pvz., teismo byla, civilinis ieškinys, civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje)?

Pagal galiojančius teisės aktus bet koks asmuo, laikantis save nusikaltimo auka, gali:

- su prašymu pripažinti civiliniu ieškovu, siekiančiu žalos atlyginimo (pranc. *constitution de partie civile*) kreiptis į tyrimą atliekantį teisėją, atsakingą už bylą;
- pareikšti ieškinį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (pranc. *action en référé*) arba ieškinį dėl bylos nagrinėjimo iš esmės civilinių bylų teisme (pranc. *action devant le juge civil au fond*).

1) Yra keletas būdų pareikšti civilinį ieškinį baudžiamųjų bylų teismuose.

- Baudžiamoji byla (pranc. *action*), iškeliama, kai prokuroras nepradėjo baudžiamojo persekiojimo (taip pradedamas baudžiamasis persekiojimas).

Yra du galimi būdai:

- tiesioginis šaukimas atvykti (pranc. *citation directe*), kai padarytas nesunkus nusikaltimas (pranc. *contraventions*) arba apysunkis nusikaltimas (pranc. *délits*);
 - prašymas pripažinti civiliniu ieškovu baudžiamojoje byloje (apysunkių ir sunkių nusikaltimų atveju (pranc. *crimes*)).
- Intervenciniai veiksmai (pranc. *intervention*), kai baudžiamasis persekiojimas jau buvo pradėtas.
- Prašymas pripažinti civiliniu ieškovu baudžiamojoje byloje.

Auka gali prašyti, kad jai būtų leista įstoti į bylą kaip civiliniam ieškovui, posėdžio metu arba registruotu laišku su pranešimu apie gavimą arba faksu siųsdama baudžiamųjų bylų teismo pirmininkaujančiam teisėjui prašymą, kuriame būtų nurodyta, kad pareiškėjas nori įstoti į bylą kaip civilinis ieškovas, siekiantis žalos atlyginimo, ir nurodyta žalos, kurią prašoma atlyginti, suma. Tokį prašymą taip pat galima pateikti per advokatą.

2) Galima pareikšti civilinį ieškinį civilinių bylų teismuose pagal bendrąsias civilinės atsakomybės teisės normas.

Jei auka pateikia ieškinį dėl žalos atlyginimo civilinių bylų teisme, ji nebegalės pateikti tokio paties reikalavimo baudžiamųjų bylų teisme. Tačiau, jei auka prašo būti pripažinta civiliniu ieškovu baudžiamojoje byloje, jai neužkertamas kelias dėl to paties klausimo kreiptis į civilinių bylų teismą.

Teismas nusikaltimo vykdytojui nurodė man atlyginti žalą ir (arba) sumokėti kompensaciją. Kaip užtikrinti, kad nusikaltimo vykdytojas sumokėtų?

Jei auka, norėdama gauti kompensacijos sumą, susiduria su sunkumais, ji gali kreiptis į teismo antstolį (pranc. *huissier de justice*) dėl civilinio priverstinio vykdymo proceso. Prašymą reikia paštu išsiųsti nuteistojo pagrindinės gyvenamosios vietos (pranc. *domicile*) arba, jei nuteistasis yra kalėjime, kalėjimo buvimo vietos apygardos teismo (pranc. *tribunal de grande instance*) pirmininkaujančiam teisėjui. Gali būti areštuotas šis turtas:

- likusio nuteistojo darbo užmokesčio dalis;

- jo banko sąskaitoje esančios lėšos;
- tam tikras jo turimas turtas.

Jei nusikaltimo vykdytojas nemoka, ar gali valstybė man atlikti išankstinį mokėjimą? Kokiomis sąlygomis?

Jei nuteistas savo noru nesumoka aukai kompensacijos, auka dėl to gali kreiptis į Pagalbos nusikaltimų aukoms išieškant žalą tarnybą (pranc. *Service d'Aide au Recouvrement des Victimes d'Infractions* – SARVI). Aukai pakanka įrodyti, kad galutiniu teismo nuosprendžiu baudžiamojoje byloje (kurio toliau skųsti negalima) jai buvo priteistas žalos atlyginimas.

SARVI vietoj asmens, atsakingo už žalą, sumoka aukai visą žalos atlyginimą iki 1000 EUR; be to, SARVI sumoka 30 proc. avansą, ne didesnę nei 3 000 EUR. Sumokėjusi avansą, SARVI likusią dalį sumoka tada, kai išieško pinigus iš nuteistojo.

Auka į SARVI turėtų kreiptis naudodama prašymo suteikti pagalbą išieškant žalą formą (pranc. *formulaire de demande d'aide au recouvrement*), kurią galima gauti apygardos teisme (pavyzdžiui, teismo bendrojoje kanceliarijoje (pranc. *guichet unique de greffe*), teisėjo, paskirto spręsti su aukomis susijusius klausimus, kanceliarijoje (pranc. *greffe du juge délégué aux victimes*), teismo antstolio biure (pranc. *bureau d'exécution*), paramos aukoms biure (pranc. *bureau d'aide aux victimes*) arba teisės centre (pranc. *maison de la justice et du droit*), teisinės informacijos biure (pranc. *point d'accès au droit*), miesto savivaldybėje ar pan. Šios įstaigos užpildytą prašymą taip pat persiųs SARVI.

Prašymą SARVI reikia pateikti ne anksčiau nei po dviejų mėnesių ir ne vėliau nei po vieno metų nuo teismo sprendimo, kuriuo buvo priteistas žalos atlyginimas, įsigaliojimo dienos.

Ar turiu teisę į kompensaciją iš valstybės?

Terorizmo ir kitų nusikalstamų veikų aukų garantijų fondas (pranc. *Fonds de garantie des victimes d'actes de terrorisme et d'autres infractions* – FGTI) pagal specialią procedūrą moka kompensacijas teroro aktų aukoms. Jis taip pat moka kompensacijas:

- išžaginimo, seksualinės prievartos, vagystės, sukčiavimo, piktnaudžiavimo pasitikėjimu, turto prievartavimo ar nuosavybės sunaikinimo ar žalos jai padarymo aukoms;
- aukoms, kurios dėl nusikaltimo visam laikui tapo neįgalios arba tapo nedarbingos;
- nužudymo ar netyčinio gyvybės atėmimo aukos giminaičiams.

Norėdama iš fondo gauti kompensaciją, auka, atitinkanti tam tikrus reikalavimus, turi kreiptis tiesiai į Kompensacijų nusikaltimų aukoms valdybą (CIVI) pareiškėjo pagrindinės gyvenamosios vietos arba baudžiamųjų bylų teismo, kuriame nagrinėjama byla dėl nusikaltimo, vietos apygardos teisme.

Prašymą valdybai reikia pateikti per trejus metus nuo nusikalstamos veikos padarymo datos. Šis laikotarpis gali būti pratęstas vieniems metams nuo tos dienos, kai buvo priimtas paskutinis teismo sprendimas baudžiamojoje byloje.

Jei nusikalstama veika buvo padaryta Prancūzijoje, kompensacija gali būti skiriama:

- Prancūzijos piliečiams;
- Europos Sąjungos valstybės narės piliečiams.

Jei nusikalstama veika buvo padaryta užsienyje, kompensaciją gali gauti tik Prancūzijos piliečiai.

1) Sunkaus asmens sužalojimo atveju:

Nukentėjusiajam gali būti visiškai atlyginta dėl asmens sužalojimo padaryta žala, kai dėl nusikaltimo žmogus mirė,

buvo suluošintas arba visam laikui tapo neįgalus arba vieną mėnesį arba ilgiau buvo nedarbingas, arba jei buvo padaryti šie nusikaltimai: išžaginimas, seksualinis prievartavimas ar prekyba žmonėmis.

Valdyba atsižvelgs į socialinės paramos įstaigų, sveikatos savidraudos draugijų, draudimo bendrovių ir pan. išmokėtas išmokas. Nuostoliai dėl drabužių ar turtinė žala nekompensuojami.

2) Nesunkaus asmens sužalojimo ir turtinės žalos, atsiradusios dėl vagystės, sukčiavimo, piktnaudžiavimo pasitikėjimu, turto prievartavimo ar nuosavybės sunaikinimo ar žalos jai padarymo atveju:

Jei auka patyrė kūno sužalojimą, dėl kurio buvo nedarbinga mažiau nei vieną mėnesį, arba dėl vieno iš pirmiau minėtų nusikaltimų patyrė turtinės žalos, kompensacija skiriama laikantis griežtų sąlygų ir yra nustatyta maksimali jos dydžio riba.

Norėdama gauti tokio pobūdžio kompensaciją, auka turi atitikti šias papildomas sąlygas:

- aukos ištekliai neturi viršyti maksimalios ribos, nustatytos dalinei teisei pagalbai gauti, padaugintos iš 1,5 (pritaikoma atsižvelgiant į šeimos išlaidas);
- auka negali gauti veiksmingos ir pakankamos kompensacijos už patirtą žalą iš draudimo bendrovės, socialinės paramos įstaigos ar kitos organizacijos, kuri gali būti atsakinga;
- (tik turtinės žalos atveju) aukos materialinė padėtis ar psichologinė būklė dėl nusikaltimo yra sudėtinga.

Jei šios sąlygos tenkinamos, auka gali gauti iki 4 500 EUR kompensaciją.

Ar turiu teisę į kompensaciją, jei nusikaltimo vykdytojas nepripažintas kaltu?

Jei kaltinamasis nepripažįstamas kaltu, galite reikalauti kompensuoti žalą pareikšdamas civilinį ieškinį civilinių bylų teisme. Turėsite įrodyti, kad nusikaltimo vykdytojas yra atsakingas už jūsų patirtą žalą.

Procedūra Kompensacijų nusikaltimų aukoms valdyboje (CIVI) nėra susijusi su jokiais procesais baudžiamųjų bylų teismuose, todėl auka gali kreiptis į valdybą net ir tuo atveju, kai baudžiamųjų bylų teismas nėra priėmęs jokio nuosprendžio ar sprendimo, ir netgi tada, kai kaltinamasis buvo išteisintas.

Ar turiu teisę į specialią išmoką, kol laikiu sprendimo dėl mano pateikto reikalavimo dėl kompensacijos?

Procedūros Kompensacijų nusikaltimų aukoms valdyboje (CIVI) metu galite reikalauti tarpinės išmokos, jei jūsų teisė gauti kompensaciją neginčijama ir nėra galimybės galutinai nustatyti jūsų patirtą žalą, nes negalite apskaičiuoti bendros sumos, arba dėl to, kad socialinės paramos įstaigos jūsų dar neinformavo, kokios sumos jums bus atlygintos. Jei šių sąlygų neatitinkate, valdybos pirmininko nuožiūra jums vis tiek gali būti skirta tarpinė išmoka.

■ Paskutinis naujinimas: 14/08/2025

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.